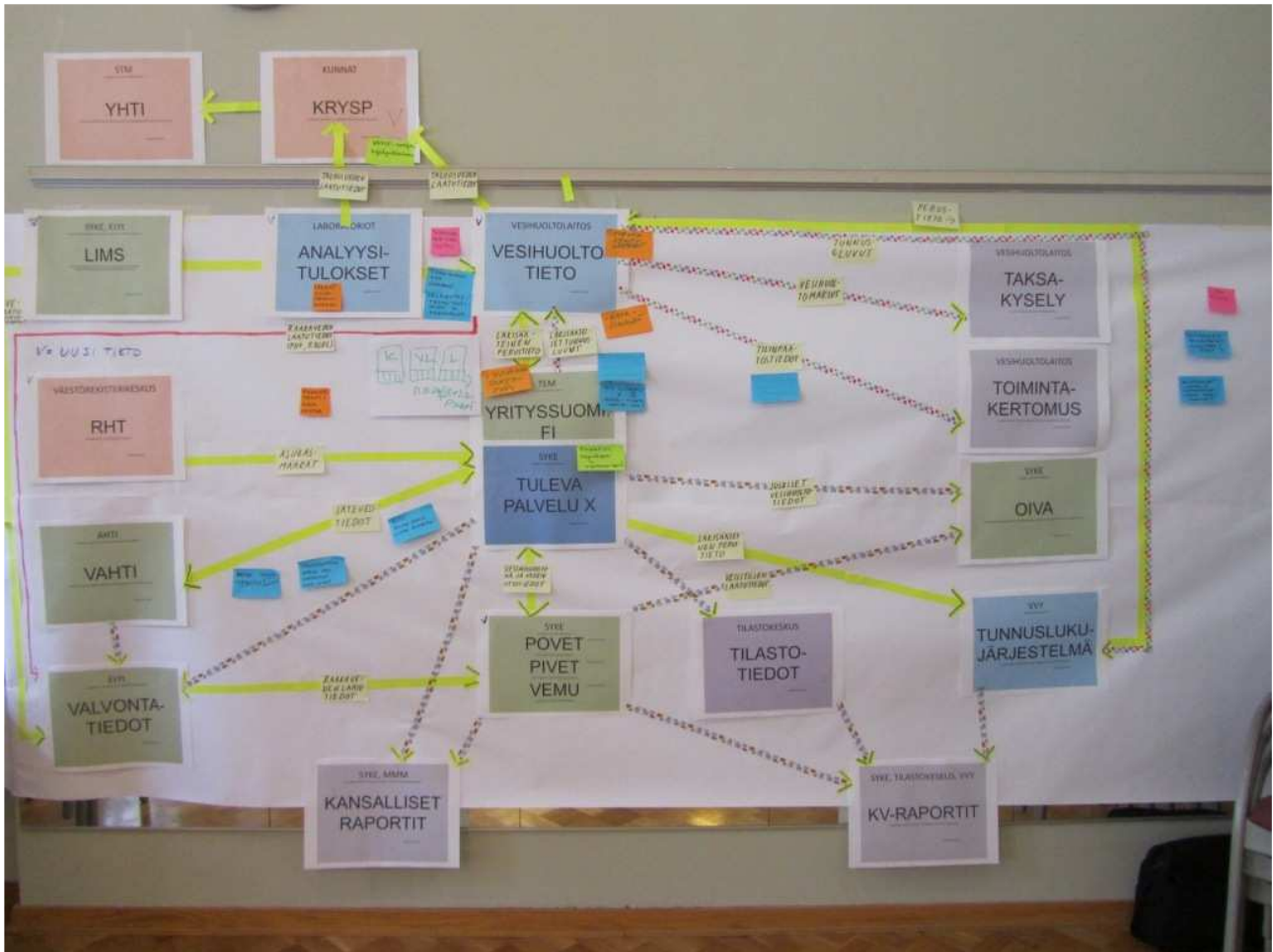

VESIHUOLLON TIEDONHALLINNAN KEHITTÄMINEN -HANKKEEN TOIMINTAKERTOMUS 2012

TAUSTA	3
TAVOITTEET JA TOTEUMA 2012.....	4
ULKOPUOLINEN ARVIOINTI	4
OHJAUS- JA HANKERYHMÄN ASETTAMINEN	4
<i>Ohjaus- ja hankeryhmän toiminta 2012.....</i>	<i>5</i>
HANKESUUNNITELMAN HYVÄKSYMINEN.....	5
TYÖPAJAT	6
VAATIMUSMÄÄRITTELY	7
TOTEUTUSMAHDOLLISUUKSIEN ARVIOINTI.....	7
TIETOSISÄLTÖMÄÄRITTELY	7
HANKKEEN RESURSOINTI.....	8
SEURANTA JA ARVIOINTI	8
MITÄ OPIMME?.....	8
TOIMINTAKAUDEN 2013 VALMISTELU.....	9
HANKKEEN RESURSOINTI 2013	9
HUOMIOITAVAA TOIMINTAKAUDELLA 2013	9
DOKUMENTOINTI	10
YHTEYSHENKILÖT	10

Tausta

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 22.5.2012 ohjausryhmän ohjaamaan vesihuollon tiedonhallinnan kehittämistä sekä hankeryhmän työn käytännön toteuttamista kaudelle 28.5.2012-31.12.2013. Hanke on laaja yhteistyöprojekti, jonka tavoitteena on kehittää vesihuollon tiedonhallintaa osana vesihuoltolain uudistamista.

Vesihuoltoon liittyviä tietotarpeita on vesihuoltolaitoksilla, vesihuoltolaitokset omistavilla kunnilla, valtion ja kuntien viranomaisilla sekä vesihuoltolaitosten asiakkailta. Tiedon tarve kohdistuu vesihuoltolaitosten toimintaan, talouteen, palveluihin ja tekniikkaan. Toimiva tiedonhallinta on edellytys useiden vesihuoltolaitoksille säädettyjen velvoitteiden noudattamiselle sekä seuranta ja valvontaa palvelevalle raportoinnille. Nykyisin vesihuoltolaitosten tuottama tieto on hajallaan eri tahojen ylläpitämässä, tietosisällöltään osittain päällekkäisissä tietojärjestelmissä, eikä vesihuoltolaitostieto ole helposti eri tahojen hyödynnettävissä. Vesihuoltolaitosten eri järjestelmiin tuottama tieto ei ole täysin vertailukelpoisessa muodossa, joten vesihuoltolaitosten toimintaa ja taloudenpitoa ei voi helposti arvioida ja vertailla luotettavasti eri järjestelmien tietojen perusteella. Vesihuoltotiedon hallinnan haasteena ovat myös useat eriaikaiset ja sisällöltään päällekkäiset kyselyt ja raportoinnit.

Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmä (työryhmämuistio mmm 2010:6) sekä ympäristöministeriön asettama vesihuollon tietohuollon kehittämisyhmä (työryhmän mietintö 27.2.2009) ovat ehdottaneet vesihuollon tietohuoltoon yhteiskäytöstä tietojärjestelmää, jonka avulla vesihuoltotoiminnasta eri tarkoituksia varten tarvittava tieto kerätään vain kertaalleen yhden järjestelmän/palveluväylän kautta eri tiedonkäyttäjien tarpeisiin. Myös vesihuoltolaitosten toiminnan ja talouden läpinäkyvyyden parantamiseksi tiedonhallintaa on tarpeen kehittää siten, että vesihuoltolaitokset, niiden omistajat, asiakkaat ja viranomaiset saisivat riittävästi vertailukelpoista tietoa laitosten toiminnasta ja taloudesta.

Maa- ja metsätalousministeriö käynnisti keväällä 2011 vesihuollon tiedonhallinnan kehittämisen. Työtä koordinoi epävirallinen ohjausryhmä. Vuoden 2011 aikana Suomen ympäristökeskus laati selvityksen tiedonkeruun nykytilasta, jossa tarkasteltiin eri viranomaisjärjestelmien tietosisältöä sekä vesihuoltolaitoksilta kerättävän tiedon hyödyntämistä kansallisessa ja kansainvälisessä raportoinnissa. Lisäksi vuoden 2011 aikana vesihuollon tiedonhallinnan nykytilasta laadittiin esiselvitys. Esiselvityksessä on kuvattu tarkemmin vesihuollon tiedonhallintaan liittyvät nykytilan ongelmat.

Tämä toimintakertomus on osa hankkeen tavoitteiden toteutumisen seuranta. Tarkoituksena on, että toimintakertomus toimisi yhtenä hankkeen seurannan ja johtamisen työvälineenä. Lisäksi toimintakertomuksen tarkoituksena on jakaa tietoa hankkeen taustasta, tavoitteista sekä etenemisestä laajasti hankkeen eri sidosryhmille. Toimintakertomus toimitetaan hankkeen ohjaus- ja hankeryhmien jäsenille ja varajäsenille sekä hankkeen suunnitteluun osallistuneille tahoille. Lisäksi toimintakertomus julkaistaan maa- ja metsätalousministeriön ulkoisilla internetsivuilla ja ympäristöhallinnon Veeti -hankesivuilla.

Tavoitteet ja toteuma 2012

Ulkopuolinen arviointi

Laki julkisen hallinnon tietohallinnon ohjauksesta edellyttää, että merkittävistä tietojärjestelmähankkeista on ennen hankintaa pyydettävä valtiovarainministeriön lausunto. Lisäksi lausuntoa varten tulee hankkeista tehdä yhteisen arviointikehikon mukainen arviointi ja arviointiraportti. Merkittävänä hankkeina pidetään hankkeita, joiden kustannuksiksi on arvioitu yli 5 milj. euroa tai hankkeella on laaja toiminnallinen merkitys.

Vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen -hankkeesta laadittiin ulkopuolinen arviointi 22.2.2012. Arvioinnin laati Olavi Köngäs Netum konsultointi Oy:stä. Arvioinnin perusteella maa- ja metsätalousministeriö ehdotti vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen -hanketta valtiovarainministeriölle tuottavuushankkeeksi. Arvioinnissa nousi esille kohtia, joita hankkeen jatkotyössä tulisi selvittää tarkemmin. Arvioijan mukaan esiselvityksessä hankkeen toiminnallisuus on kuvattu vaihtelevasti. Hankkeen toiminnallisuus tulisi tarkentaa ja hanke vaiheistaa tämän jälkeen. Esiselvityksessä ei ole myöskään esitetty suunnitelmaa missä määrin uusi kehitettävä palvelu/järjestelmä korvaa olemassa olevia järjestelmiä eikä selvitetty miten tiedonkeruu saadaan integroitua vesihuoltolaitosten ja niiden käyttämien laboratorioiden tietojärjestelmiin. Toiminnallisuuden tarkentamattomuus heikentää mm. ylläpitokustannusten arviointia. Lisäksi arvioinnissa nousivat esille tietoturvakysymykset sekä Vesilaitosyhdistyksen epäselvä rooli tiedon tuottajana tai tiedon hyödyntäjänä.

Ohjaus- ja hankeryhmän asettaminen

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 22.5.2012 ohjausryhmän ohjaamaan vesihuollon tiedonhallinnan kehittämistä sekä hankkeen käytännön toteuttamista varten hankeryhmän (Dnro MMM009:00/2012). Ohjausryhmän jäsenet ovat:

Puheenjohtaja Neuvotteleva virkamies Minna Hanski maa- ja metsätalousministeriöstä
Erityisasiantuntija Kyösti Könönen maa- ja metsätalousministeriöstä (varalla tietohallintojohtaja Risto Yrjönen)
Ylitarkastaja Jyrki Huikari sosiaali- ja terveysministeriöstä (varalla ryhmäpäällikkö Kaisa Mäntynen Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastosta)
Yli-insinööri Jorma Kaloinen ympäristöministeriöstä (varalla ympäristöneuvos Markku Hietämäki)
Tietohallintojohtaja Kristiina Soini Suomen ympäristökeskuksesta (varalla yksikönpäällikkö Harri Heikkinen)
Tilastopäällikkö Ville Vertanen Tilastokeskuksesta (varalla yliaktuaari Pia Forsell)
Vesihuoltopäällikkö Kaisa Vähänen Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta (varalla ympäristönsuojelupäällikkö Juhani Kaakinen)
Yhdyskuntatekniikan päällikkö Kirsi Rontu Suomen Kuntaliitosta (varalla maankäyttöinsinööri Matti Holopainen)
Toimitusjohtaja Osmo Seppälä Vesilaitosyhdistyksestä (varalla apulaisjohtaja Mika Rontu)
Teknisen toimen johtaja Ilari Myllyvirta Sipoon kunnasta (varalla liikelaitosjohtaja Irina Nordman Turun vesilaitoksesta)
Sihteeri Projektipäällikkö Katri Vasama maa- ja metsätalousministeriöstä

Ohjausryhmän tehtävänä on vastata, että hankkeessa huomioidaan valtionhallinnon kokonaisarkkitehtuuriperiaatteet, hyväksyä rajaukset palvelun kehittämiseksi sekä hyväksyä hankkeen suunnitelmat, raportit ja muut linjausta vaativat asiat, seurata ja tukea hankeryhmän työtä, edistää yhteistyötä sidosryhmien kanssa ja kehitettävän palvelun käyttöönottoa sekä edistää riittävien voimavarojen saamista hankkeelle.

Hankeryhmän jäsenet ovat:

Puheenjohtaja Projektipäällikkö Katri Vasama maa- ja metsätalousministeriöstä Suunnitteluinsinööri Johanna Kallio Suomen ympäristökeskuksesta
Suunnittelija Markku Pietinen Suomen ympäristökeskuksesta
Kehitysinsinööri Jarmo Siekkinen Pohjois-Savon elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta
Ryhmän vetäjä Ossi Koski Aluehallinnon tietohallintopalveluyksiköstä
Maankäyttöinsinööri Matti Holopainen Suomen kuntaliitosta
Apulaisjohtaja Mika Rontu Vesilaitosyhdistyksestä
Liikelaitosjohtaja Irina Nordman Turun vesilaitoksesta
Sihteeri Suunnittelija Eeva Teräsvuori Suomen ympäristökeskuksesta

Hankeryhmän tulee valmistella hankkeen suunnitelmat kustannusarvioineen ja aikatauluineen sekä valmistella muut ohjausryhmässä käsiteltävät asiat, huolehtia hankkeen käytännön toteuttamisesta hyväksytyjen suunnitelmien mukaisesti ja huolehtia hankkeen toteutuksen seurannasta ja raportoida siitä ohjausryhmälle.

Ohjaus- ja hankeryhmän toiminta 2012

Vuonna 2012 ohjausryhmä kokoontui kolme kertaa:

PVM	KESKEISET PÄÄTÖKSET
14.6.2012	<ul style="list-style-type: none">hankkeen esiselvitys on päättynytohjausryhmä kommentoi hankesuunnitelmaa 14.8.2012 mennessä
10.9.2012	<ul style="list-style-type: none">hankesuunnitelma hyväksyttiinhankkeen etenemisestä tiedotetaan ELY -keskusten tietohallintopalvelua
10.12.2012	<ul style="list-style-type: none">vaatimusmäärittelyn dokumentti hyväksyttiinhankkeen toteumasta 2012 laaditaan toimintakertomus

Hankeryhmä kokoontui vuoden 2012 aikana kuusi kertaa (31.5., 20.8., 12.9., 16.10., 13.11. ja 11.12.,), ja järjesti kolme työkokousta, joihin osallistui myös muita asiantuntijoita. Kokousten lisäksi syksyllä 2012 järjestettiin kaksi suurempaa työpajaa (18.9. ja 9.10.).

Hankesuunnitelman hyväksyminen

Hankeryhmän valmisteleva hankesuunnitelma esiteltiin ohjausryhmälle ohjausryhmän järjestäytymiskokouksessa 14.6.2012. Hankesuunnitelma oli ohjausryhmän kommentoitavana 14.6.-14.8.2012. Kommentteja esitti määräaikaan mennessä viisi ohjausryhmän jäsentä. Lopullisen hankesuunnitelman ohjausryhmä hyväksyi 10.9.2012.

Hankesuunnitelma sisältää kuvauksen hankkeen tavoitteista ja toimenpiteistä, hankkeen rajaukset, hankkeeseen liittyvät avoimet asiat, hankkeen organisoinnin ja työskentelytavat, hankkeen alustavan aikatauluarvion, riskianalyysin sekä tiedotus- ja viestintäsuunnitelman.

Hankesuunnitelmassa hankkeelle oli asetettu alustaviksi toiminnallisiksi tavoitteiksi vuodelle 2012:

- hankesuunnitelma valmis, esitellään ja hyväksytään ohjausryhmässä 10.9.2012 (**1. päätöspiste**)
- riskienhallinnan työpaja 18.9.2012
- vaatimusmäärittelyn työpaja 9.10.2012
- vaatimusmäärittely valmis 2.11.2012
- vaatimusmäärittelyn katselmointi ohjaus- ja hankeryhmä yhdessä marraskuu 2012
- vaatimusmäärittelyn hyväksyminen ohjausryhmässä
- toteutusmahdollisuuksien arviointi marraskuu 2012
- ohjausryhmän päätös kilpailutuksesta (**2. päätöspiste**)

Hankeryhmä päätti 16.10.2012 kokouksessaan, että hankkeen työnimenä on Veeti.

Työpajat

Hankeryhmä järjesti 18.9.2012 hankkeen riskienhallinnan työpajan. Työpajan tavoitteena oli tunnistaa yhdessä hankkeen onnistumiseen vaikuttavia riskejä sekä sopia toimenpiteistä riskeihin varautumiseksi sekä tukea hankkeen ohjaus- ja hankeryhmien yhteissuunnittelua hankkeessa. Lisäksi tavoitteena oli jakaa laajasti tietoa hankkeesta sekä täydentää hankesuunnitelmassa jo tunnistettuja riskejä. Työpaja oli tarkoitettu hankkeen ohjaus- ja hankeryhmien jäsenille, varajäsenille, hankkeeseen liittyvien eri sidosryhmien edustajille, asiantuntijoille sekä nykyisten vesihuollon tietojärjestelmien käyttäjille. Työpajan ohjasivat Marjut Partanen-Hertell ja Pia Rotko Suomen ympäristökeskuksesta. Yhteensä työpajassa oli 24 osallistujaa. Osallistujille oli toimitettu etukäteen taustamateriaali, joka sisälsi tietoja hankkeen taustasta sekä koosteen jo tunnistetuista riskeistä. Työpajasta laadittiin yhteenvetoraportti, joka toimitettiin kaikille työpajaan osallistuneille.

Taulukko 1 Riskienhallinnan työpajan osallistujat

Ohjausryhmän jäsenet	Ohjausryhmän varajäsenet	Hankeryhmän jäsenet	Vesihuoltolaitokset, vesiosuuskunnat	MMM, ELY-keskukset, SYKE	Järjestelmäasiantuntijat, muut asiantuntijat
4	-	8	4	6	2

Keskeisinä riskeinä hankkeen onnistumiselle nousi esille hankkeen laajuus ja epäselvä rajausta sekä liian nopea eteneminen ts. mennään eteenpäin ilman riittäviä tietoja. Työpajassa osallistujat toivoivat helppokäyttöistä järjestelmää/palvelua - helppokäyttöisyydellä tarkoitetaan myös helppoa ylläpidettävyyttä. Ensisijaisena toimenpiteenä ja hankkeen onnistumisen edellytyksenä ehdotettiin aktiivista ohjausryhmätyöskentelyä erityisesti hankkeen alkuvaiheessa. Lisäksi hankkeen jatkosuunnittelussa, mm. tietosisällön määrittelyssä tulisi hyödyntää mahdollisimman monipuolisesti substanssiasiantuntijoita sekä järjestää kohdistettuja teematyöpajoja/seminaareja. Lisäksi hankkeen yhteydessä ehdotettiin laadittavaksi hankesanasto ja vesihuollon käsitteistö. Konkreettiseksi ehdotuksiksi ohjausryhmälle esitettiin hankkeen omistajasta ja rajauksesta päättäminen sekä painotettiin ohjausryhmän vastuuta sidosryhmien sitoutumisen edistämisestä sekä hankkeen rahoituksen turvaamisesta. Vastaavasti hankeryhmän tehtäviksi esitettiin hankkeen vaiheistusesityksen laatiminen ohjausryhmälle sekä tietosisällön määrittely.

Toinen työpaja, vaatimusmäärittely, järjestettiin 9.10.2012. Työpajan tavoitteena oli selvittää hankkeeseen liittyvien sidosryhmien vaatimuksia uudelle tietojärjestelmälle, käydä läpi riskienhallinnan työpajassa sovitut asiat sekä tukea hankkeen ohjaus- ja hankeryhmien yhteissuunnittelua hankkeessa. Lisäksi tavoitteena oli jakaa laajasti tietoa hankkeesta sekä täydentää alustavaa vaatimusmäärittelyä. Työpaja oli tarkoitettu hankkeen ohjaus- ja hankeryhmien jäsenille, varajäsenille, hankkeeseen liittyvien eri sidosryhmien edustajille, asiantuntijoille sekä nykyisten vesihuollon tietojärjestelmien käyttäjille. Työpajan ohjasivat Marjut Partanen-Hertell ja Pia Rotko Suomen ympäristökeskuksesta. Yhteensä työpajassa oli 25 osallistujaa. Työpajaan ilmoittautuneille ei toimitettu ennakkomateriaalia vaan ilmoittautumisen yhteydessä järjestettiin kysely, jossa pyydettiin esittämään yhtä tärkeänä pitämäänsä vaatimusta uudelle palvelulle/järjestelmälle. Työpajasta laadittiin yhteenvetoraportti, joka toimitettiin kaikille työpajaan osallistuneille.

Taulukko 2 Vaatimusmäärittelyn työpajan osallistajat

Ohjausryhmän jäsenet	Ohjausryhmän varajäsenet	Hankeryhmän jäsenet	Vesihuoltolaitokset, vesiosuuskunnat	MMM, ELY-keskukset, SYKE	Järjestelmäasiantuntijat, muut asiantuntijat
6	3	7	4	3	2

Vaatimusmäärittelyn työpajassa käsiteltävien vaatimusten pääluokat olivat: raportointi, rajapinnat, tietosisältö, liiketoimintasäännöt, käyttöliittymä, tekniikka, tietoturva, arkkitehtuuri ja lainsäädäntö. Osallistajat saivat antaa kaksi ääntä tärkeinä pitämilleen vaatimuksille. Tärkeimpinä vaatimuksina työpajan osallistajat pitivät tietosisältöön, rajapintoihin ja raportointiin liittyviä vaatimuksia. Laadukkaan tietosisällön edellytyksenä pidettiin tietojen oikeellisuuden varmistamista. Tietosisällön määrittelytyö edellyttää niiden prosessien tunnistamista missä tieto syntyy. Tämän perusteella voidaan määrittää mm. rajapintasisällöt. Lisäksi todettiin, että raportointi on yksi lopputuote, erityisesti vesihuoltolaitosten raportointitarpeista tarvittaisiin lisätietoa hankkeen tueksi.

Vaatimusmäärittely

Hankkeen vaatimusten kokoaminen käynnistettiin kesällä 2012. Vaatimusmäärittelyn yhteyteen on koottu myös hankkeen käsitteistö. Vaatimuksia on käsitelty ohjaus- ja hankeryhmissä sekä vaatimusmäärittelyn työpajassa. Lisäksi vaatimusmäärittelyä ovat kommentoineet ulkopuoliset asiantuntijat, Toivo Lapinlampi, Ritva Britschgi, Markku Maunula ja Jyrki Laitinen Suomen ympäristökeskuksesta, Jyrki Kaija Tuusulan seudun vesilaitos kuntayhtymästä, Jani Väkevä Haminan vedestä, Eija Lehtinen HSY:stä sekä Ilari Myllyvirta Sipoon kunnasta. Vaatimusten priorisointi ei valmistunut kokonaisuudessaan ohjausryhmän kokoukseen 10.12.2012 mennessä. Hankeryhmän esityksestä ohjausryhmä hyväksyi 10.12.2012 pidetyssä kokouksessaan vaatimusmäärittelyn esitystavan sekä hankeryhmän priorisoimat vaatimukset.

Toteutusmahdollisuuksien arviointi

Toteutusvaihtoehtojen tarkastelu käynnistettiin syyskuussa 2012. Vuoden 2012 aikana hankeryhmä piti toteutusvaihtoehtojen tarkasteluun liittyen kaksi sisäistä työkokousta. Työkokousten tavoitteena oli tarkastella jo aiemmissa hankkeissa tehtyjä ja hyväksi todettuja ratkaisuja sekä arvioida ratkaisujen soveltuvuutta vesihuollon tiedonhallinnan kehittämisen -hankkeen ratkaisuksi. Hankeryhmä valmisteli selvitysten perusteella tilannekatsauksen ohjausryhmälle esitettäväksi päätöksenteon tueksi. Toteutusvaihtoehtojen tarkastelun esitys oli ohjausryhmän kokouksen 10.12.2012 asialistalla, mutta kohtaa ei ehditty käsitellä.

Osana toteutusvaihtoehtojen tarkastelua hankeryhmä selvitti syksyllä 2012 laboratoriosektorin tiedonsiirron nykytilaa. Ohjausryhmä on edellyttänyt laboratoriosektorin tiedonsiirron tarkastelua osana hanketta. Ohjausryhmä käsittelee laboratoriosektoria hankkeessa kohdassa avoimet asiat eli käytännössä hankkeen rajaus tältä osin on vielä avoin. Laboratorio selvitykseen sisällytettiin lähinnä jätevesitarkkailua tekevät tutkimuslaitokset. Jätevesitarkkailua tekeviä tutkimuslaitoksia Suomessa on muutamia kymmeniä. On huomattavaa, että merkittävin yksittäinen tiedontuottajataho ovat vesiensuojeluyhdistykset (puhdistamotarkkailussa yhteensä 226 vesihuoltolaitosta). Tutkimuslaitosten käytämiä laboratoriojärjestelmiä on yhteensä alle kymmenen. Tarkastelun ulkopuolelle oli jätetty valtionhallinnon tutkimuslaitokset. Selvityksen tulokset esiteltiin ohjausryhmälle 10.12.2012 kokouksessa. Ohjausryhmä ei tehnyt päätöksiä asiaan liittyen. Jatkosuunnittelun tueksi hankeryhmä ehdotti työpajaa yhteistyössä laboratoriojärjestelmätoimittajien kanssa.

Tietosisältömäärittely

Tietosisällön määrittely käynnistettiin loppuvuodesta 2012. Työ on käynnistynyt jo aiemmin tietosisältöön liittyvien selvitysten kartoittamisella ja koostamisella. Hankeryhmä totesi, että vuoden 2013 aikana työtä on syytä syventää kohdistetuissa teematyöpajoissa.

Hankkeen resursointi

Hankkeen ohjaus- ja hankeryhmien jäsenet osallistuvat hanketyöhön pääsääntöisesti virkatyöpanoksella. Virkatyöpanoksen seurantaan ei ole toistaiseksi soveltuvia työkaluja. Tämä saattaa vääristää hankkeen talousseurantaa, jos virkatyöpanoksen osuus hankkeen investointikustannuksista on merkittävä.

Kehittämisrahaa Suomen ympäristökeskuksella on ollut käytettävissään vuoden 2012 aikana yhteensä 123 000 € sisältäen vuodelta 2011 siirtyneet määrärahat, 33 000 €. Vuoden 2012 kokonaiskäyttö oli n. 88 102 €. Käyttämättä jäi 34 898 €, mikä johtui hankkeen arvioitua vähemmistä kustannuksista.

Seuranta ja arviointi

Vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen -hankkeen pääasiallinen seuranta tapahtuu hankkeen ohjausryhmässä. Ohjausryhmässä esitellään hankeryhmässä meneillään olevat työkokonaisuudet sekä tehdään päätökset keskeisistä hankkeen etenemiseen vaikuttavista asioista. Hankeryhmän puheenjohtaja raportoi hankeryhmän työn tulokset ohjausryhmälle. Ohjausryhmä kokoontuu hankkeen tarkistus- ja päätöspisteissä.

Hankesuunnitelmassa on määritelty mittarit hankkeen lopullisten liiketoiminnallisten tulosten arviointiin. Hankesuunnitelmassa ei ole määritelty menettelytapoja hankkeen aikaisesta seurannasta, seurannan sisällöstä, jaksotuksesta, mittareista eikä hankkeen arvioinnista.

Hankkeelle toimintakaudeksi 2012 asetetuista tavoitteista suurin osa täyttyi erinomaisesti ja pääasiallisesti hanke etenee suunnitellussa aikataulussa. Hankkeelle asetetuista toiminnallisista tavoitteista eivät vaatimusmäärittely ja toteutusvaihtoehtoesitys valmistuneet esitetyssä aikataulussa. Toisaalta hankeryhmä on käynnistänyt ohjausryhmän ehdotusten perusteella useita hankesuunnitelmasta poikkeavia suunnitteluvaiheita, joiden vaikutuksia alustavaan aikatauluun ei ole huomioitu. Hanketta on osittain hidastanut myös Suomen ympäristökeskuksen ICT -henkilöstöpula sekä ohjausryhmän kokousten harvat välit ja kokousten tiukka aikataulu. Suomen ympäristökeskus palkkaa vuoden 2013 alussa tietojärjestelmäkonsultin toteutuksen avuksi, jotta aikataulusta ei jäädä jälkeen.

Mitä opimme?

Vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen -hankkeen ohjaus- ja hankeryhmät asetettiin kevään 2012 lopulla. Hankesuunnitelman valmistumisen jälkeen hankkeen yksityiskohtaisempi suunnittelu käynnistettiin vasta syksyllä 2012. Hankkeen jatkosuunnittelussa on useasti noussut esille puutteena, ettei hankkeen esiselvityksen yhteydessä tehty syvällisempää kartoitusta vesihuoltolaitosten prosessien osalta. Vesihuoltolaitosten prosessien yksityiskohtaisempi selvittäminen olisi edistänyt merkittävästi vaatimusmäärittelyn sekä toteutuksen lähtökohtien suunnittelutyötä. Hankkeen etenemisessä tulisi muistaa pitää yllä hankkeessa tavoiteltavan lopputuloksen kannalta tarkoituksenmukainen vauhti eikä edetä liian nopeasti ilman tarvittavia tietoja.

Hankkeen käynnistämisen osalta ei pidetty erillistä aloitustilaisuutta. Aloitustilaisuuden etuna on käynnistää hanke myös sosiaalisella tasolla. Aloitustilaisuudessa voivat ohjaus- ja hankeryhmien jäsenet sekä tarvittaessa ulkopuoliset sidosryhmien edustajat käydä yhdessä läpi hankkeen tavoitteet, tehtävät, aikataulun ja resursoinnin sekä myös hankkeelta odotettavat tarpeet ja toiveet. Aloitustilaisuudessa voidaan käydä läpi myös, onko hankkeessa tarvittava asiantuntijuus riittävä sekä sopia tarvittavista ohjaus- ja hankeryhmien koulutuksista tai teemakokouksista.

Ohjausryhmien kokousvalmistelun osalta olisi toimintakaudella 2013 hankeryhmän syytä panostaa selkeisiin ja huolellisesti valmisteltuihin päätösesityksiin. Ohjausryhmän kokousaikataulu on tiukka, joten itse kokouksissa ei ole mahdollisuutta käsitellä päätösesitysten taustoja syvällisesti.

Hankkeen toteutusvaiheen osalta tulisi ohjausryhmän varmistaa, että hankkeessa on käytettävissä riittävä resursointi. Suomen ympäristökeskus hankkii toimintakaudella 2013 konsulttipalveluita hankkeen teknisen projektipäällikön tehtäviin, mutta tämä ei vielä varmista sitä, että hankkeen toteutusvaihe on resursoitu riittävästi.

Toimintakauden 2013 valmistelu

Toimintakauden 2013 alustava toimintasuunnitelma esiteltiin ohjausryhmän kokouksessa 10.12.2012. Ohjausryhmä hyväksyi esitetyt muutokset hankkeen alustavaan aikatauluun. Hankkeen aikataulu vuoden 2013 osalta tarkennetaan yhdessä hankeryhmän ja Suomen ympäristökeskuksen hankkiman ulkopuolisen konsultin kanssa. Hankkeen tarkennetusta aikataulusta tehdään esitys ohjausryhmän päätettäväksi keväällä 2013. Alustavina tavoitteina toimintakaudelle 2013 ovat:

- palvelukokonaisuuden kehittämisen lähtökohtien teknologiaseminaari hanke- ja ohjausryhmä 25.2.2013
- vaatimusmäärittelyn hyväksyminen ohjausryhmässä 25.2.2013 **(3. päätöspiste)**
- palvelukokonaisuuden lähtökohtien hyväksyminen ohjausryhmässä 25.2.2013 **(4. päätöspiste)**
- tietosisältötyöpajat
- tietosisältö valmis
- tietosisällön katselmointi ohjaus- ja hankeryhmä yhdessä
- tietosisällön hyväksyminen ohjausryhmässä **(5. päätöspiste)**
- vesihuoltolaitosten tiedonsiirtovalmiuksien selvittäminen
- laboratoriodien tiedonsiirtoratkaisujen kartoittaminen
- käyttötapausten laadinta
- toteutuksen rajaaminen
- päätös toteutuksen aloittamisesta **(6. päätöspiste)**

Hankkeen resursointi 2013

Maa- ja metsätalousministeriö ja valtiovarainministeriö ovat sopineet vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen - hankkeesta ns. tuottavuutta lisäävänä hankkeena. Valtion talousarvioesityksessä 2013 on hankkeelle varattu yhteensä 700 000 €.

Maa- ja metsätalousministeriö on myöntänyt Suomen ympäristökeskukselle kehittämisrahaa vuodelle 2013 yhteensä 252 000 €.

Hanke- ja ohjausryhmät jatkavat toimintaansa pääsääntöisesti samalla kokoonpanolla, kuin vuoden 2012 aikana. Tietosisällön määrittämiseen on Suomen ympäristökeskus nimennyt vastuuhenkilöksi johtavan asiantuntijan Jyrki Laitisen Kulutuksen- ja tuotannon keskukselta sekä substanssiasiantuntijaksi suunnitteluinsinööri Toivo Lapinlammen Vesikeskukselta. Lisäksi Suomen ympäristökeskus hankkii ulkopuolisia konsulttipalveluja ICT -henkilöstövajeen täydentämiseksi hankkeessa.

Huomioitavaa toimintakaudella 2013

Toiminnallisten tavoitteiden lisäksi tulisi osana hankkeen ohjausta ja suunnittelua toimintakaudella 2013 käsitellä seuraavia asiakokonaisuuksia:

- hankeryhmässä päivitetään hankkeen tavoiteaikataulu ja henkilöresurssit sekä kustannusarvio
- ohjausryhmä katselmoi ja päivittää hankkeen riskianalysin sekä päättää tarvittavista toimenpiteistä osana riskien hallintaa
- ohjausryhmä laatii oman tavoite- ja toimintasuunnitelman sisältäen mm. hankkeen seurannan ja arvioinnin jaksotukset ja teemakokoukset
- päätetään hankkeen seurannan mittareista
- sovitaan hankkeen muutoksenhallintamenettely
- sovitaan, milloin ohjausryhmä on päätösvaltainen
- varmistetaan ohjausryhmän jäsenten osallistuminen ohjausryhmän kokouksiin esimerkiksi sihteerien tekemillä sitovilla kalenterivarauksilla
- määritellään, mikä on hanke- ja toteutusryhmän liikkumavara omiin päätöksiin

Dokumentointi

- Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmän loppuraportti, Helsinki 2010

http://www.mmm.fi/attachments/mmm/julkaisut/tyoryhmamuistiot/2010/5qY7MKtlv/trm2010_6.pdf

- Vesihuoltotietojärjestelmä: Esiselvitys/toiminnan kehittämisehdotus
- Valtionhallinnon yhteinen tietojärjestelmähankkeiden arviointikehikko - Vesihuoltotietopalvelu
- Vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen - Hankesuunnitelma 10.9.2012
- Vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen, johdatus riskienhallinnan työpajaan 11.9.2012
- Vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen, riskienhallinnan työpaja, kooste työpajan tuloksista 2.10.2012
- Vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen, vaatimusmäärittelyn työpaja, kooste työpajan tuloksista 22.10.2012
- Vesihuollon tiedonhallinnan kehittäminen, vaatimusmäärittely
- Laboratorioselvitys: VAHTI-jätevesitarkkailut

Suomen ympäristökeskuksen Veeti- hankesivut (tilanne 31.1.2013)

<http://www.ymparisto.fi/default.asp?contentid=427325&lan=fi&clan=fi>

Yhteyshenkilöt

Maa- ja metsätalousministeriö, projektipäällikkö Katri Vasama

Suomen ympäristökeskus, suunnittelija Markku Pietinen